

NATO ȘI ROMÂNIA, DRUMUL DE LA INAMICI LA ALIAȚI 1949 - 2004

COSTIN SCURTU

Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, Filiala Constanța
scurtucostin@yahoo.com

Cuvinte cheie: ideologia militară, armata română, NATO, Tratatul de la Varșovia, Războiul Rece

Keywords: military ideology, Romanian army, NATO, Warsaw Pact, the Cold War

În cadrul procesului de adoptare în România a modelului de construcție militară sovietică, s-a trecut la însușirea doctrinei militare a URSS. Până în anul 1958, România s-a dovedit a fi un aliat fidel al Pactului. Într-un document secret NATO, intitulat „Operațiunea Dunărea de Jos”, valoarea totală a forțelor de uscat NATO ce urmau să acționeze împotriva României, venind de la sud de Dunăre, se ridică la 20-25 de divizii. După căderea Cortinei de Fier în Europa, în octombrie 1990, ambasadorul român în Belgia a fost autorizat să inițieze relații diplomatice cu NATO. Conceptul strategic, adoptat în anul 1991, la Roma, de către șefii de stat și de guvern, propune o viziune largă asupra securității, bazată pe dialog, cooperare și pe menținerea unui potențial de apărare colectivă. La 1 martie 2004 a fost promulgată Legea nr. 22/2004 de aderare a României la Tratatul Atlanticului de Nord.

V. I. Stalin a decis să aibă controlul direct asupra statelor satelit din Europa Centrală și Răsăriteană: toate țările urmau să fie conduse de partidele comuniste locale, care trebuiau să încerce să introducă modelele sovietice în zonă.

La 7 iunie 1945, președintele SUA, Harry Truman, a trimis lui V.I. Stalin un mesaj în care apreciază că regimurile din România și Bulgaria „nu asigură tuturor elementelor democratice ale poporului dreptul de a-și exprima liber părerea” și „nu reprezintă voința poporului”¹.

În cadrul procesului de adoptare în România a modelului de construcție militară sovietică, s-a trecut la însușirea doctrinei militare a URSS. Documentele militare precizau că „ideologia militară și doctrina tactică sovietică se aplică în întregime, fără rețușuri, adaptări și rezerve, chiar dacă, deocamdată, organica forțelor noastre armate este alta decât organica armatei sovietice”².

Într-un articol intitulat *Armata și Republica Populară Română*, care a fost publicat în *Glasul Armatei* s-a făcut referire la rolul și menirea oștirii în cadrul noii forme de stat: „Armata democratică va sta de strajă și va ajuta la consolidarea Republicii Populare Române. O dată cu începutul acestui nou an - 1948, n.n. -, armata română primește forțe noi și o tărie de neînving”³.

¹ Kaplan 1999, p. 14-38.

² AMR CM, Dosar nr. 38, f. 129.

³ Olteanu 1979, p. 385. Apud. *Glasul Armatei* din 14 ianuarie 1948.

Un eveniment important pentru zona în care se situează România, l-a constituit intrarea în NATO, la 18 februarie 1952, a Turciei și Greciei. Semnificația acestui eveniment rezidă în faptul că, odată cu aderarea lor la NATO, forțele armate ale celor două state balcanice, au început să fie planificate în eventuale operațiuni militare și împotriva României⁴. Spre nemulțunirea sovieticilor, la 9 august 1954, la Bled, se semna Tratatul de alianță, cooperare politică și asistență mutuală între Republica Populară Federativă Iugoslavia, Regatul Greciei și Republica Turcia, cunoscut sub numele de Pactul Balcanic, valabilitatea sa având o durată de 20 de ani. Părțile contractante se angajau, între altele, să nu folosească forța în relațiile internaționale și să-și acorde sprijin reciproc în cazul în care una din ele ar fi victima unui agresiuni.

O încercare de îmbunătățire a raporturilor Est-Vest a fost lansată de URSS, la 31 martie 1954, prin cererea de aderare oficială la NATO, ca membru cu drepturi depline. La 7 mai a aceluiași an, Franța, Marea Britanie și SUA, printr-o notă comună, au respins cererea URSS-ului. În schimb marile puteri occidentale invită oficial Republica Federativă Germania să adere atât la Uniunea Europei Occidentale, cât și la NATO. Oficierea primirii Germaniei Occidentale s-a făcut la 7 mai 1955. Acest act avea să producă nemulțumiri la Moscova⁵.

Răspunsul sovietic a fost organizarea unei alianțe comuniste, Pactul de la Varșovia. La 20 mai, în plenul Consiliului de Miniștri s-a prezentat o amplă informare asupra lucrărilor reuniunii și poziției delegației române. Ședința s-a încheiat prin aprobarea declarației delegației guvernului român făcută la conferința de la Varșovia și, de asemenea, convocarea sesiunii Marii Adunări Naționale pentru la 30 mai 1955, pe ordinea de zi figurând ratificarea Tratatului de la Varșovia, validarea sa având o durată de 20 de ani.

Contradicțiile pe plan european dintre Est și Vest s-au amplificat. Pe acest fundal, la 14 mai 1955, a luat ființă Tratatul de la Varșovia cu participarea Albaniei, Bulgariei, Cehoslovaciei, R.D. Germane, Poloniei, României, Ungariei și URSS. La 12 mai, în intervenția sa, liderul român, Gheorghe Gheorghiu-Dej a făcut referire la scopurile și motivația conferinței, declarația fiind plină de acuzații la adresa Occidentului, care, în opinia sa, prin ratificarea Acordurilor de la Paris „deschid calea refacerii militarismului german și amenință pacea și securitatea în Europa”⁶.

Acuzele liderului comunist de la București erau îndreptate împotriva Germaniei Occidentale, dar și împotriva Statelor Unite, care „desfășoară tot felul de acțiuni provocatoare împotriva țării noastre, alocă în fiecare an milioane de dolari în vederea finanțării activității de subminare în țara noastră și în celelalte țări democrat-populare”⁷.

Intransigența Vestului față de ruși, a condus la înăsprirea controlului sovietic asupra acestor țări, la frânarea dezvoltării lor economice și politice. Până în anul 1958, România s-a dovedit a fi un aliat fidel al Pactului. Momentele critice ale anului 1956 (revoluția maghiară și revoltele din Polonia) n-au făcut din România un aliat „incomod”, cum avea să se întâmple mai târziu. România în fapt nu putea să riposteze pentru că pe teritoriul său se aflau trupele sovietice de ocupație.

⁴ În ianuarie 1953, Iugoslavia încheiase cu Turcia și Grecia un tratat de prietenie și cooperare militară, economică și culturală, care, în anul următor, îmbrăca aspectul unei alianțe. Întrucât Grecia și Turcia deveniseră în acea perioadă membre ale Alianței Nord-Atlantice, Iugoslavia se putea considera, într-o anumită măsură, membru asociat. În aprilie 1954, Tito avea să declare că este în favoarea reînarmării Germaniei Occidentale, fapt dezaprobat de conducerea sovietică.

⁵ URSS își exprima nemulțumirea datorită experienței dramatice pe care acest stat a suferit-o din cauza Germaniei în Al Doilea Război Mondial.

⁶ *Scânteia* 1955.

⁷ *Scânteia* 1955. Apud. Dumitru 2007, p. 17.

Într-un document secret NATO, intitulat „Operațiunea Dunărea de Jos”, rezultă că în contextul unui război Est-Vest, pentru scoaterea României din Război urmau să acționeze o armată turcă, o armată greacă, intercalate de un corp de armată american, sprijinite pe Marea Neagră de unități ale flotelor turcă și greacă și ale Flotei a 6-a din Mediterană. Valoarea totală a forțelor de uscat NATO ce urmau să acționeze împotriva României, venind de la sud de Dunăre, se ridica la 20-25 de divizii⁸.

La Sesiunea Comitetului Politic Consultativ (CPC) al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, desfășurată la Praga, în perioada 27-28 ianuarie 1956, reprezentantul României, Chivu Stoica, președintele Consiliului de Miniștri, a anunțat reducerea forțelor armate ale României cu 40.000 de soldați⁹. La această reuniune a fost adoptată și cererea RDG de primire a unui contingent militar de-al său în Forțele Armate Unite (FAU), iar ministrul Apărării din RDG să fie unul din locuitorii comandantului suprem al FAU.

La 1 octombrie 1957, la prima Conferință generală a Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, deschisă la Viena, România este aleasă printre cei zece membri ai Consiliului guvernatorilor.

Pentru România, o semnificație aparte a avut-o consfătuirea CPC din 24 mai 1958 de la Moscova, prilej cu care s-a hotărât retragrea trupelor sovietice de pe teritoriul românesc¹⁰. După această dată a început politica de distanțare a României față de Moscova. Bucureștii au făcut propuneri pentru a reforma Pactul, dar în fapt însemna detronarea supremației sovietice în Alianță. Un gest de „frondă” a fost poziția României față de conflictul arabo-israelian, numit „Războiul de șase zile”, când, la 9 iunie 1967, în cadrul CPC, a luat apărarea Israelului și nu a semnat Declarația de la Moscova¹¹.

Momentul ales de București pentru a-și spori credibilitatea internațională a beneficiat de un context extern favorabil. La începutul anilor '60, SUA au lansat o nouă strategie în relațiile cu țările comuniste, așa-numita „building bridges policy”. Era o politică de deschidere către Est, să intensifice, prin diferențiere, căile de comunicare cu țările satelite ale Uniunii Sovietice din Europa de Est și să accelereze procesul de destindere europeană.

Trebuie să remarcăm însă, că datorită neparticipării României cu trupe la invazia Cehoslovaciei, în august 1968, și a faptului că acțiunile militare ale Tratatului de la Varșovia au fost puternic dezaprobat de București, NATO și-a schimbat substanțial atitudinea față de România. Comandantul Suprem al Forțelor Aliate NATO din Europa a apreciat mult faptul că România, în mod constant, a interzis desfășurarea pe teritoriul său a oricăror aplicații cu trupe ale Tratatului de la Varșovia și, la rândul său, a luat parte doar simbolic, cu mici grupe operative la aplicațiile militare ale tratatului, pe teritoriile statelor membre. În acești ani, România a putut obține din Occident, licențe de fabricație ale unor elicoptere și motoare, inclusiv cu destinație militară.

În scenariile de război pregătite de Comandamentele NATO, România era tratată ca țară neutră, iar teritoriul său era ocolit de loviturile aviației și rachetelor NATO, inclusiv cele cu încărcături nucleare. Nu era exclusă însă folosirea teritoriului României

⁸ Gârz 1995, p. 92-93.

⁹ ArhMAE V, Dosar nr. 23/1965, f. 5.

¹⁰ Vartic 2003, p.1-5. Problema retragerii trupelor sovietice din România a fost supusă atenției liderului sovietic încă din anul 1955 de către Emil Bodnăraș, ministrul Forțelor Armate la acea dată, desemnat de Gheorghiu-Dej. Atunci reacția sovietică a fost de respingere totală, dar, în timp, aceasta a fost reconsiderată, culminând cu momentul retragerii trupelor sovietice în anul 1958, fiind hotărârea Moscovei.

¹¹ ArhMAE P.224, f. 12-13.

de către forțele armate NATO în anumite operații de amploare strategică, vizând anihilarea forțelor armate rusești din Germania, Polonia, Cehoslovacia și Ungaria.

Astfel, în planul de operații al NATO, „7 zile până la Oder”, elaborate în anii '70, și care, în esență, prevede nimicirea forțelor armate ale URSS, între Vistula și Oder, teritoriul României era avut în vedere pentru o amplă acțiune de învăluire a acestor forțe, în cooperare cu trupe NATO, ce urmau a fi desantate maritim, în nordul Poloniei¹².

În esență, tratatul CFE impunea plafoane egale pentru armatele statelor membre NATO și cele în Tratatul de la Varșovia, în ceea ce privește un număr de cinci categorii de armamente, considerate absolut indispensabile pentru operațiunile militare ofensive. Repartiția pe țări a acestor plafoane i-a avantajat pe unii și dezavantajat pe alții. Fiind reprezentată de negociatori incompetenți, atât civili, cât și militari, România a fost dezavantajată pe toate planurile în raport cu vecinii săi, mai ales cu Bulgaria și Ungaria.

La jumătatea anului 1990, liderii și reprezentanții țărilor din Europa Centrală și de Est au fost invitați la Cartierul General NATO, de la Bruxelles. Au avut loc numeroase vizite de acest fel și s-au perfectat aranjamente pentru realizarea de contracte regulate la nivel diplomatic. Acest fapt s-a dovedit a fi necesar mai ales prin dispariția Tratatului de la Varșovia și, mai ales, a URSS în anul 1991, jumătatea de est a Europei a intrat într-o perioadă de instabilitate politică și de conflicte locale, cu consecințe imprevizibile¹³.

Prăbușirea regimurilor totalitare din Europa Centrală și de Est, dizolvarea Tratatului de la Varșovia și retragerea dispozitivului militar strategic rusesc din Germania, Cehoslovacia, Polonia și Ungaria, unificarea Germaniei, dezarmarea U.R.S.S., dispariția divizării ideologice a Europei - evenimente și fenomene derulate în intervalul 1989-1997 au dus la nașterea unei noi Europe.

În iulie 1990, primul-ministru Petre Roman a adresat, în scris, secretarului general al NATO, Manfred Wörner, invitația de a vizita România, cu propunerea de acreditare a unui ambasador român la NATO. În octombrie 1990, ambasadorul român în Belgia a fost autorizat să inițieze relații diplomatice cu NATO, în aceeași lună, primul-ministru român s-a întâlnit, la Bruxelles, cu secretarul general al NATO. Conceptul strategic, adoptat în anul 1991, la Roma, de către șefii de stat și de guvern, propune o viziune largă asupra securității, bazată pe dialog, cooperare și pe menținerea unui potențial de apărare colectivă.

Tensiunile apărute între partenerii vest-europeni datorită abordării diferite a crizei din Golf nu au condus, însă, la blocarea Alianței Nord-Atlantice. NATO s-a constituit ca un organism militar destinat „îndiguirii” comunismului în Europa, Statele Unite ale Americii având rolul de lider al acestei alianțe politico-militare.

În anul 1990, în condițiile încheierii Războiului rece și invadării Kuweitului de către trupele irakiene, Alianța Nord-Atlantică a acționat împotriva Irakului fără să mai respecte prevederile inițiale ale Tratatului de la Washington (4 aprilie 1949)¹⁴. Era, într-adevăr, dificil să se prevadă în 1949 faptul că NATO va fi pus în situația să se angajeze într-un conflict militar împotriva unui stat din Orientul Mijlociu care nu era și nu avea cum să devină comunist.

Cu toate acestea, efectivele și echipamentul militar al NATO din Europa au avut un rol esențial în operațiunile militare „Scutul Deșertului” și „Furtună în Deșert”. Grosul forțelor N.A.T.O. dislocate în Golf a fost format de unități americane aflate în

¹² Gârz 1995, p. 97.

¹³ Războiul civil din Iugoslavia este cel mai ilustrativ și mai complicat exemplu, iar Peninsula Balcanică este o zonă propice conflictelor militare deschise.

¹⁴ Opreș 2000, p. 54-61.

Europa, însă acestea nu au acționat sub steagul NATO și s-au integrat în Forța multinațională. În ianuarie 1991, Saddam Hussein și-a exprimat chiar disprețul față de europeni, numindu-i „lacheii Americii”¹⁵.

Sfârșitul Războiului Rece nu a însemnat, însă, și încheierea eforturilor diplomatice menite să asigure pacea în Europa. Astfel, a fost analizată situația Germaniei în noul context politic european și s-au purtat numeroase discuții referitoare la retragerea trupelor sovietice din Germania de Est, la garantarea frontierei germano-polone pe Oder-Neisse, precum și la noul statut politic al Germaniei. În cursul reuniunii de la Londra a șefilor de stat și de guvern, din 6 iulie 1990, președintele U.R.S.S., Mihail Gorbaciov, a acceptat participarea Germaniei unite la NATO¹⁶.

Ca o consecință imediată a declarației sovietice, secretarul general al NATO, Manfred Woerner, a efectuat, în perioada 13-17 iulie 1990, o vizită oficială la Moscova, unde a purtat numeroase discuții cu persoane oficiale sovietice și a încercat să risipească reticența manifestată de acestea în privința integrării Germaniei unite în structurile NATO.

Secretarul general al NATO, Manfred Wörner, a efectuat două vizite în România. În cadrul primei vizite, efectuate în perioada 3-5 iulie 1991, Manfred Wörner a fost primit de președintele Ion Iliescu și a avut întâlniri cu ministrul Afacerilor Externe, Adrian Năstase și ministrul Apărării Naționale, Nicolae Spiroiu. La Parlamentul României, secretarul general al NATO a avut întâlniri cu președinții celor două Camere și cu liderii grupurilor parlamentare. În decembrie 1991, ministrul român al Afacerilor Externe a participat la prima întâlnire a Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic¹⁷. În perioada 21-22 februarie 1992, Manfred Wörner a revenit în România și a participat la inaugurarea Centrului Euro-Atlantic de la București¹⁸.

În februarie 1993, președintele Ion Iliescu a vizitat Cartierul General al NATO. După care în octombrie 1993, adjunctul secretarului Apărării al SUA a prezentat propunerea americană de stabilire a unui Parteneriat pentru Pace. La 26 ianuarie 1994, România a devenit prima țară post-comunistă care s-a alăturat programului Parteneriatului pentru Pace.

Alianța Nord-Atlantică se adapta noilor concepte și adopta măsuri ferme de răspuns la nivelul cooperării cu celelalte instituții de menținere a securității de pe continent. Summit-ul de la Bruxelles a reprezentat deschiderea Alianței Nord-Atlantice către Europa Centrală și de Est, dar și către noua dinamică a relațiilor internaționale în lumea post război rece.

Între anii 1994-2003, România a participat la aproximativ 3.400 de activități și exerciții sub egida NATO sau a Parteneriatului pentru Pace¹⁹. Participarea, începând cu 1997, la Forța Multinațională de Pace din Sud-Estul Europei (MPFSEE), în cadrul căreia s-a dezvoltat SEEBRIG (începând cu 1998), la activitățile CENCOOP, la misiunile ONU (UNOSOM II, UNAVEM III, UNMIK și MONUC) a constituit o provocare puternică pentru armata română.

Începând cu anii 1998-1999, s-a înregistrat o catalizare privind participarea României la acele misiuni care răspund mai aproape de cerințele și nevoile de pregătire

¹⁵ Opriș 2000, Apud. Brenner 1991, p. 672.

¹⁶ *Manuel de L'OTAN* 1995, p. 355.

¹⁷ La 26 decembrie 1991, România a devenit membru fondator al Consiliului de Cooperare Nord Atlantic.

¹⁸ Pandeia 2004, p. 67-68.

¹⁹ Pandeia 2004, p. 83. În anul 1994, ca stat membru al Parteneriatului pentru Pace, România a participat la 60 de activități și 3 exerciții NATO, pentru ca, în anul 1997, participarea să fie mai amplă extinzându-se la 580 de activități și 18 exerciții desfășurate sub aceeași comandă, iar, în anul 2003, contingentele românești au fost prezente la 258 de activități și 20 de exerciții.

a trupelor românești, precum și fundamentul pregătirii pentru a acționa ca un potențial furnizor de securitate în plan regional și global. Prin aceste acțiuni comune, România s-a afirmat ca un factor de securitate regional, îndeosebi în timpul operațiunilor de menținere a păcii și de stabilizare din Balcani, precum și în timpul recentelor crize din Afganistan și Irak.

Pentru a putea să deschidă Misiunea României permanente de reprezentare la Bruxelles pe lângă Secretariatul Internațional NATO, guvernul României a adoptat, la 17 ianuarie 1998, o hotărâre prin care se stabilea deschiderea, organizarea și funcționarea Misiunii României la NATO și a Reprezentației Permanente a Statului Major al NATO de la Bruxelles, prin suplimentarea numărului de posturi în serviciul exterior al Ministerului Afacerilor Externe cu 19 posturi, precum și înființarea unui număr de 14 posturi în serviciul extern al Ministerului Apărării Naționale.

Procesul de planificare a apărării a facilitat intensificarea cooperării a țărilor partenere la operațiunile de pace conduse de NATO în spațiul ex-iugoslav, ajută la consolidarea elementului de consultare politică a „Parteneriatului pentru Pace” și asigură o mai mare participare a partenerilor la procesul de luare a deciziilor și de planificare din cadrul „Parteneriatului pentru Pace”. Acest proces de planificare a avut un rol important în pregătirea unor viitori membri pentru aderarea la NATO.

Summit-ul NATO care s-a desfășurat în capitala Statelor Unite, Washington, în perioada 23-25 aprilie 1999, a reprezentat un important reper în procesul de extindere al Alianței. Acest summit avea loc în momentul în care NATO era angajată în campania de bombardamente asupra Iugoslaviei, determinată de refuzul regimului Slobodan Milosevic de a se conforma exigențelor comunității internaționale de etnici albanezi.

În România, în preajma deschiderii summitului de la Washington, a început dezbateră pe marginea acordării Alianței de către România a dreptului de survol pentru avioanele NATO care erau angajate în campania de bombardamente asupra țărilor iugoslave. Aflat în vizită în România, generalul Joseph Ralston, vicepreședintele Comitetului Întrunit al Șefilor de State Majore al SUA a declarat, la 20 aprilie 1999, că dacă Parlamentul va oferi avioanelor NATO accesul în spațiul aerian românesc, „România poate fi încrezătoare că toate problemele care vor interveni, vor fi rezolvate de către Alianța Nord-Atlantică”²⁰.

Parlamentul României, la rândul său, a aprobat la solicitarea președintelui, la 22 aprilie 1999, cererea Alianței de acordare a accesului nerestrictiv în spațiul aerian al României pe perioada executării de operațiuni aeriene asupra teritoriului Republicii Federale Iugoslavia²¹. Condiția pusă de partea română era crearea unui cadru care să se asigure garanții de securitate și integritate teritorială a României „erga omnes” și realizarea angajamentelor tehnice necesare punerii în aplicare a cererii NATO²².

²⁰ Pandea 2004, p. 90. În cursul aceleiași zile, Consiliul Suprem de Apărare al Țării (CSAT) a acceptat solicitarea NATO privind accesul nerestrictiv în spațiul aerian. La scurt timp, în cadrul unei reuniuni extraordinare a guvernului, executivul a aprobat solicitarea Alianței NATO.

²¹ Pandea 2004, p. 83.

²² Pandea 2004, p. 90-91. La 22 aprilie 1999, purtătorul de cuvânt al NATO, Jamie Shea, a declarat că Alianța nu va acorda garanții de securitate României și Bulgariei, dar va acționa pentru asigurarea securității celor două state: „Garanțiile legate de securitate sunt limitate la statele membre NATO, semnatară ale Tratatului de la Washington, însă aveți în vedere ceea ce a a firmat și ceea ce a făcut Alianța Nord-Atlantică în această privință, faptul că am dat declarații politice clare, care sunt lipsite de orice ambiguitate referitoare la acest lucru și dacă luăm cazul a două țări - Albania și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei - ați putut constata, în ultimele zile, un model al acțiunilor Alianței care indică modul serios în care facem aceste declarații politice”.

La încheierea reuniunii, președintele Jacques Chirac și-a exprimat speranța că politica „porților deschise” promovată de NATO va fi aplicată într-un prim moment României și Sloveniei. Secretarul general al NATO, Javier Solana avea să declare: „Noi am aprobat un plan de acțiune pentru facilitarea aderării, pentru a pregăti candidații în vederea îndeplinirii condițiilor participării lor la NATO”. În declarația finală a summit-ului de la Washington erau citați toți candidații la admiterea în NATO, mai întâi România și Slovenia, urmate de țările baltice - Lituania, Letonia, Estonia, apoi de Bulgaria și de Slovacia, și, în final, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei și Albania.

La această reuniune, România a deținut președinția de onoare a Consiliului de Parteneriat Euro-Atlantic. Reuniunea a avut ca temă principală „Parteneriatul euro-atlantic pentru secolul XXI”. Au fost supuse dezbaterilor trei rapoarte: „Noul cadru politico-militar pentru operațiunile Parteneriatului pentru Pace (PfP)”, „Un parteneriat întărit și mai operațional” și „Experiențe asupra aspectelor umanitare ale operațiunilor de menținere a păcii”²³.

În condițiile crizei din Kosovo, a avut loc la Washington, o reuniune a miniștrilor de externe din statele membre NATO și ai statelor vecine Republicii Federale Iugoslavia (România, Bulgaria, FRI Macedonia, Bosnia-Herțegovina, Croația, Albania și Slovenia), cu tema „Perspective Regionale: Criză sau Stabilitate în Balcani” în cadrul căreia ministrul de externe al României, Andrei Pleșu, a susținut expunerea cu tema „O criză care se extinde: Poziția liderilor din Balcani”.

În cazul României, Planul Național de Aderare a fost coordonat de ministrul Afacerilor Externe, și la elaborarea și implementarea sa au colaborat mai multe ministere și instituții. Un rol important în acest sens l-a avut Comisia Națională pentru Integrarea României în NATO.

Coordonatorii de capitate au fost Ministerul Afacerilor Externe, pentru probleme politice și economice, Ministerul Apărării Naționale, pentru problemele de apărare, Ministerul Finanțelor Publice, pentru capitolul referitor la resurse, Ministerul Național al Informațiilor Secret de Stat pentru problemele referitoare la problemele de securitate.

Planul Național de Aderare V a reflectat stadiul reformelor interne și cel al implementării măsurilor asumate de România prin Calendarul de Reforme și cuprindea obiective și măsuri pentru consolidarea capacității statului român de a contribui efectiv la realizarea obiectivelor NATO.

În alocuțiunea sa, din cadrul reuniunii Grupului Vilnius, desfășurată la Sofia din 4-5 octombrie 2001, președintele Ion Iliescu a reliefat că flagelul terorismului presupune noi provocări, dar creează și oportunitatea de a întări solidaritatea între state, iar cel mai bun lucru pe care îl puteau face este acela de a acționa ca membri de facto ai NATO. Șeful statului român a afirmat că statele candidate la integrarea în NATO trebuie să acționeze pentru menținerea păcii și stabilității în Europa, „pentru a asigura o zonă de stabilitate, securitate și libertate de la Marea Baltică la Marea Neagră”.

România s-a implicat imediat după 11 septembrie 2001, în campania globală îndreptată împotriva terorismului cu toate forțele disponibile, gest apreciat de partenerii euro-atlantici ai României. La 19 septembrie 2001, Parlamentul a adoptat decizia de participare a României, ca aliat de facto, la lupta împotriva terorismului internațional, inclusiv cu mijloace militare, oferind totodată acces nelimitat Alianței pentru utilizarea spațiului aerian, terestru și maritim. La 10 decembrie 2001, au sosit la sediul Structurii de Informații a Coaliției Internaționale din Tampa, Florida (USCENTCOM, SUA) trei ofițeri români de legătură, unul dintre ei fiind atașat Centrului de Informații al Coaliției.

²³ Pandea 2004, p. 94-95.

Richard Armitage a amintit că țările din grupul Vilnius au reacționat pozitiv după atentatele din 11 septembrie, participând activ la operațiunea „Ebduring Freedom” din Afganistan și făcând front comun împotriva amenințării teroriste: „Bulgaria a permis alimentarea avioanelor americane pe teritoriul său, iar România a trimis militari în Afganistan. Slovenia participă cu trupe la Forța Internațională de pace din Kosovo (KFOR), în timp ce Slovacia susține misiunile KFOR și SFOR”. Reprezentantul administrației de la Washington a afirmat că țările candidate trebuie să continue reformele și după summit-ul de la Praga, mai mult chiar, să își sporească eforturile și angajarea în susținerea obiectivelor Alianței.

Summitul NATO de la Praga, desfășurat în perioada 21-22 noiembrie 2002, a marcat un important pas în evoluția celei mai puternice organizații de apărare colectivă din istorie. În ce privește România, momentul Praga va rămâne un punct de cotitură în evoluția țării²⁴. Pe parcursul perioadei ce s-a scurs între cele două importante reuniuni ale NATO, Washington și Praga, România a fost vizitată de înalți responsabili ai Alianței în repetate rânduri, ceea ce a permis să ne fie mai bine cunoscute eforturile pe calea integrării în NATO.

Presa internațională a primit favorabil momentul Praga, reliefând că prin „Big Bang-ul istoric de la Praga”, NATO are mult de câștigat.

Imediat după încheierea reuniunii istorice de la Praga, a avut loc vizita președintelui Statelor Unite, George W. Bush, în România, la 23 noiembrie 2002. La Palatul Cotroceni, înaltului oaspete american, „Ca semn al prețurii și gratitudinii națiunii române pentru un mare și constant prieten al României, pentru viziunea sa strategică despre viitorul Europei...” președintele României i-a acordat Ordinul „Steaua României” în grad de Mare Colan²⁵.

La 18 noiembrie 2003, la Bruxelles, a avut loc reuniunea Înalțului Comitet Politic Consolidat (SPCR) al NATO cu România, în formatul „19+1”, care a fost ultima evaluare a NATO a României, marcând încheierea programului Membership Action Plan (MAP). În cadrul acestei reuniuni a fost analizat cel de al cincilea Program Național Anual de pregătire a aderării României la NATO (2003-2004)²⁶. Delegația română, a prezentat ultimele evoluții înregistrate în ceea ce privește pregătirile de aderare a țării noastre la NATO, precum și în cadrul procesului de ansamblu al reformelor interne.

Președintele Ion Iliescu a promulgat, la 1 martie 2004, Legea nr. 22/2004 de aderare a României la Tratatul Atlanticului de Nord²⁷. La aceeași dată, secretarul general al NATO, Jaap de Hoop Scheffer, a trimis ministrului Afacerilor Străine, Mircea Geoană o scrisoare prin care transmite guvernului României, în numele Părților la Tratat, invitația de aderare a României la Tratatului Atlanticului de Nord²⁸.

²⁴ Pandeia 2004, p. 119. Delegația României la summitul de la Praga a fost compusă din președintele Ion Iliescu, primul ministru Adrian Năstase, ministrul de externe, Mircea Geoană, ministru apărării, Ioan Mircea Pașcu, consilierii prezidențiali Ioan Talpeș (pe probleme de apărare, ordine publică și securitate națională), Simona Miculescu (pe probleme de politică externă), Corina Crețu (purătorul de cuvânt a Administrației prezidențiale), ambasadorii la Bruxelles și Praga, Bogdan Mazuru și, respectiv, Gheorghe Tinca, precum și purătorul de cuvânt al guvernului, Claudiu Lucaci. Componenta delegației reprezenta un semn al importanței pe care autoritățile de la București o acordau acestui eveniment.

²⁵ Discursul lui Ion Iliescu, președintele României (București, Palatul Cotroceni, 23 noiembrie 2002) în http://www.presidency.ro/?_RID=det&tb=date_arhiva&id=4539&_PRID=arh.

²⁶ Delegația română la Bruxelles, în noiembrie 2003, a fost condusă de secretarii de stat George Ciamba, din Ministerul Afacerilor Externe și George Cristian Maior, din Ministerul Apărării Naționale și șef al Departamentului pentru integrare euro-atlantică și politică de apărare.

²⁷ Legea nr. 22/2004 de aderare a României la Tratatul Atlanticului de Nord, semnat la Washington, 1949, Monitorul oficial, nr. 185 din 3. 03. 2004, partea I.

²⁸ Premierii celor șapte state invitate să adere la NATO, printre care și premierul român Adrian Năstase, au depus, la Departamentul american al Trezoreriei, documentele de ratificare a protocoalelor de integrare în Alianța Nord-Atlantică. La ceremonie au participat atât șefii de guvern din România, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Slovacia și Slovenia, cât și prim-miniștrii din Albania, Croația și Macedonia, state aflate în proces de aderare.

Ceremonia depunerii instrumentelor de ratificare a protocoalelor de aderare la NATO s-a desfășurat în prezența secretarului de stat american, Colin Powell și a secretarului general al NATO, Jaap de Hoop Scheffer.

Aceasta este cea de-a cincea și cea mai amplă extindere a NATO, după cele din 1952, cu Grecia și Turcia, din 1955, cu Germania, din 1982, cu Spania și din 1999, cu Cehia, Polonia și Ungaria. Ceremonia de marcarea a intrării în NATO a celor șapte state noi membre s-a desfășurat la Casa Albă, în prezența președintelui american George W. Bush.

La 2 aprilie 2004, a avut loc ceremonia înălțării drapelului de stat ale României și celorlalți 6 noi aliați la Cartierul General al NATO, Bruxelles, precum și reuniunea informală a miniștrilor de externe ai statelor membre NATO.

Noul statut al României, de membru NATO, implica un nivel superior al interacțiunii politico-strategice cu Alianța, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ. În acest context, la nivelul Ministerului Apărării Naționale, structurile de conducere și procedurile de lucru informaționale/decizionale sunt în curs de adaptare, în vederea accelerării și flexibilizării procesului decizional.

Abrevieri

ArhMAE V	– Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fondul 9, Varșovia 3
ArhMAE P224	– Arh. MAE, Problema 224/1968, Direcția a V-a Relații, vol. II, „Raport asupra situației din Orientul Apropiat după rezoluția Consiliului de Securitate al ONU din 22 noiembrie 1967”, 21 mai 1968
AMR CM	– Arhivele Militare Române, fond Cabinetul ministrului

Bibliografie

Brenner 1991	– Michael Brenner, <i>The Alliance: a post-mortem Gulf</i> , in <i>International Affairs</i> , The Royal Institute of International Affairs, Cambridge University Press, octombrie 1991, vol. 67, nr. 4, p. 672-680
Dumitru 2007	– Laurențiu-Cristian Dumitru, <i>Constituirea Pactului de la Varșovia ca instrument imperial de control sovietic asupra Europei de Est</i> , în <i>Revista de istorie militară</i> , nr. 3-4 (101-102), București, 2007, p. 15-20
Gârz 1995	– Florian Gârz, <i>NATO: Globalizare sau dispariție. De la războiul rece la pacea pierdută</i> , București, Casa Editorială Odeon, 1995
<i>Glasul Armatei</i> 1948	– <i>Glasul Armatei</i> din 14 ianuarie 1948
Kaplan 1999	– Lawrence S. Kaplan, <i>The Long Entanglement: NATO's First Fifty Years</i> , Westport, CT: Praeger Publishers, 1999
<i>Manuel de L'OTAN</i> 1995	– <i>Manuel de L'OTAN</i> , OTAN, Bureau de l'information et de la presse, Bruxelles, 1995

- Olteanu 1979 – Constantin Olteanu, *Contribuții la cercetarea conceptului de putere armată la români*, București, Editura Militară, 1979
- Opriș 2000 – Petre Opriș, *S.U.A. și aliații săi în criza din Golf*, în *Revista de Istorie Militară*, nr. 5-6 (63-64), București, 2000, p. 54-61
- Pandea 2004 – Anca Pandea coord., *România-NATO, 1990-2004*, București, Agenția Națională de Presă ROMPRES, 2004
- Scânteia 1955 – *Scânteia*, anul XXIV, nr. 3282, din 13 mai 1955
- Vartic 2003 – Gheorghe Vartic, *Retragerea trupelor sovietice din România, o victorie a Bucureștilor sau o decizie a Moscovei?*, în *Revista de Istorie Militară*, nr.3, București, 2003, p. 1-5

NATO and Romania go from enemies to allies, 1949-2004

Abstract

Romania adopted the USSR's military doctrine during the process of assuming the model of the Soviet military construction. When they decided to set up NATO, the politico-military alliance called NATO, USSR organized on the other side a communist alliance, the Warsaw Pact.

Romania proved to be a loyal ally to the Pact until 1958. In a secret NATO document called "The Downen Danube Operation", there appears that in the context of an East-West war, Romania was to be taken out of it by Turkish and Greek armies with American army corps among them supported on the Black Sea by units of the Turkish and Greek Mediteranean Naval Force.

NATO changed substantially its attitude towards Romania when latter refused to take part in the invasion of Czechoslovakia in August 1968 and when Bucharest strongly disapproved the military operations of the Warsaw Pact.

After the fall of the Iron Courtain in Europe, in October 1990, the Romanian Ambassador to Belgium was autorised to initiate diplomatic relations to NATO. The strategic concept adopted in 1991 in Rome by the heads of states and government proposes a large vision over the security relied on dialogue, cooperation and on keeping a joint defensive potential.

Between 1994-2003 Romania took part in about 3,400 activities and drills under the aegis of NATO or of peace partnership. On the 1st day of March 2004 it was promulgated the 22/2014 law of Romania's adhesion to the North Atlantic Convention.